

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

26.05.2026 Dnro: 474/2026

Arkitupa Oy

Lausuntopyyntö 28.04.2026

LEMPÄÄLÄ, LEMPOISTEN SEURAKUNTATALO, KIRKKOPOLKU 1 (418-431-1-2), RAKENNUKSEN PURKAMINEN

Pirkanmaan maakuntamuseolta pyydetään ennakkolausuntoa Lempoisten seurakuntatalon purkamislupahakemusta varten. Maakuntamuseo on antanut aiheeseen liittyen aikaisemmat lausunnot dnro 5/2022 (18.2.2022), 98/2024 (7.3.2024) ja 949/2024 (17.12.2024). Maakuntamuseo on osallistunut 27.3.2026 ja 24.4.2026 järjestettyihin työneuvotteluihin hankkeen pääsuunnittelijan ja Lempäälän seurakunnan edustajan kanssa sekä tutustunut sille toimitettuun aineistoon. Alueellinen vastuumuseo toteaa näiden pohjalta seuraavaa.

Arkkitehti Erkki Virkkusen suunnittelema, vuonna 1963 valmistunut seurakuntatalo ”Telkkä” on osa Lempäälän kirkon ympäristöä, joka on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Rakennus on yksi arvoalueen ydinkohteista (*Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt 2016 / Pirkanmaan liitto*). Lempoisten seurakuntatalo on inventoitu osana selvitystä *Pirkanmaan seurakuntatalot 2021–2022* (Pirkanmaan maakuntamuseo, 2022). Inventoinnissa rakennuksella on todettu kulttuurihistoriallisia, arkkitehtonisia ja maisemallisia arvoja. Se on sijoitettu korkeimpaan arvoluokkaan 1, mikä tarkoittaa, että se on maakunnallisella tasolla merkittävä. Maakuntamuseo viittaa rakennuksen kulttuurihistoriallisen merkityksen osalta lausuntoonsa dnro 98/2024, jossa rakennuksen arvoja on kuvattu tarkemmin.

Lempoisten seurakuntatalolla on voimassa olevassa asemakaavassa (1989) merkintä sr, johon liittyy määräys: *Rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa*. Lempäälän keskustan osayleiskaavassa (2010) rakennukselle on osoitettu suojelumerkintä sr-1, jonka kaavamääräyksen mukaan *rakennuksessa tehtävien korjaus- ja muutostöiden sekä ympäristön uudisrakentamisen tulee olla sellaista, että rakennuskannan kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja taajamakuvan kannalta merkittävä luonne säilyy*.

Seurakuntatalosta laadittiin *Rakenne- ja kosteustekninen tutkimus* (A-Insinöörit Suunnittelu Oy 13.7.2012), jonka seurauksena rakennukseen tehtiin korjauksia. Myöhemmin toteutettiin edellistä kattavampi *Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus* (Ramboll 31.1.2017). Joulukuussa 2021 seurakunta pyysi lausuntoa Lempoisten seurakuntatalon kehittämissuunnitelmasta, jonka mukaisesti haluttiin purkaa talon toimis-

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO Museokeskus Vapriikki,

Alaverstaanraitti 5, 33101 Tampere. Puh. 040 6730784. Fax: 03 5656 5141

Sähköposti: pirkanmaan.maakuntamuseo@tampere.fi www.vapriikki.fi

tosiipi ja korvata se uudisrakennusosalla sekä kunnostaa seurakuntasalisiipi. Pirkanmaan maakuntamuseo totesi lausunnossaan dnro 5/2022, että rakennuksen toimistosiiven purkaminen oli valitettavaa, mutta sen kuntoon liittyvien ongelmien takia mahdollista. Vuoden 2024 alussa seurakunta haki lupaa koko rakennuksen purkamiselle. Maakuntamuseo totesi laadittujen kuntotutkimusaineistojen perusteella, että seurakuntasalisiiven osalta kuntotutkimuksissa ei ollut osoitettu sellaisia kuntovaurioita, joiden vuoksi rakennusosa ei olisi kunnostettavissa normaalein korjaustoimenpitein. Maakuntamuseo ei siten puoltanut seurakuntasalisiiven purkamista.

Lempoisten seurakuntatalon salisiivistä teetettiin vielä *Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus* (WSP Finland Oy, 30.8.2024), joka täydensi aiempia kohdetta käsitteleviä kuntoaineistoja. Lisäksi selvitysaineistoon sisältyi *Lausunto kosteus- ja sisäilmateknisestä kuntotutkimuksesta* (WSP Finland Oy, 25.10.2024). Kuntotutkimusraportin johtopäätöksissä todettiin, että salisiiven suositeltava korjausaste oli korkea. Mm. julkisivuverhoukset, ikkunat ja vesikattorakenteet jouduttaisiin uusimaan laajasti. Päärakenteista arvioitiin kuitenkin säilyttämiskelpoisiksi betonirunko, perustukset, väli- ja yläpohjalaatat sekä aiemmin uusitut osat alapohjasta. Pirkanmaan maakuntamuseo totesi selvitysten pohjalta, että seurakuntasalin peruskorjaaminen oli rakennuksen huomattavien arvojen ja suojelustatuksen vuoksi edelleen perusteltua.

Lempäälän seurakunta teetti peruskorjaus-, purku- ja uudisrakennushanketta varten hankesuunnitelman, joka valmistui v. 2025. Suunnitelma perustui ratkaisulle, jossa salisiipi peruskorjattaisiin ja toimistosiipi korvattaisiin uudisrakennuksella. Toteutus suunnittelun käynnistyttyä on pääsuunnittelijan johdolla kuitenkin havaittu useita rakenteellisia sekä sisäilman laatuun ja muuntojoustavuuteen liittyviä haasteita, joita ei ole aikaisemmassa tutkimus- tai suunnitteluaineistossa huomioitu. Toteutussuunnittelun myötä ilmenneet tekniset ongelmat liittyvät pääosin ilmanvaihtolaitteistojen sijoitteluun ja aiemmin todettujen kosteusvaurioiden korjaustekniikkaan. Uutta tutkimustietoa rakennuksen kunnosta ei ole tässä yhteydessä esitetty. Esimerkiksi betonirungon ja seinien sisäverhouksen välisen materiaalin mikrobilannetta ei ole käytettävissä olevan tiedon mukaan tutkittu.

Työneuvotteluissa esitetyn uuden aineiston perusteella IV-konehuoneen sekä ilmanvaihdon reititysten tilantarve on aiemmissa suunnitelmissa arvioitu huomattavasti todellista pienemmiksi. Salin osalta matala yläpohjan tuuletustila ja muiden tilojen osalta matala huonekorkeus estävät IV-putkistojen asennukset rakenteisiin siten, että huomattavilta ulkovaipan muutoksilta vältyttäisiin. Erityisesti katon korottaminen olisi haasteellista toteuttaa rakennuksen arkkitehtuuriin sopivalla tavalla. Alakerran osalta todettiin, että anturat estävät huonekorkeuden riittävän kasvattamisen alaspäin. Alakerran maanvaraiset lattiat on pääosin uusittu kosteusteknisesti toimiviksi ja uusitut alueet todettu kuntotutkimuksessa kuiviksi. Nyt esitetyn mukaan niiden purkaminen kokonaan olisi kuitenkin välttämätöntä talotekniikan uusimisen, maaperän kuivatusjärjestelmän rakentamisen sekä maanvastaisen seinän korjaamisen mahdollistamiseksi. Maanvastaisen seinän ja ylemmän kerroksen sokkelin korjauksen yhteydessä menetettäisiin myös seurakuntasalikerroksen eteiskäytävän arvokas klinkkerilattia. Kuntotutkimuksen toimenpidesuosituksen ja aiemman suunnitelman mukaan ulkoseinien eristetilan mikrobivauriot oli tarkoitus korjata ulkopuolelta, jolloin arvokkaiden tilojen sisäpintoja olisi voitu säilyttää. Uuden näkemyksen mukaan sisäpinnatkin

tulisi purkaa, jotta betonirunko voidaan käsitellä pölynsidontamaalilla ja mahdolliset mikrobilähteet poistaa.

Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että uusimman tiedon valossa seurakuntatalon purkaminen on mahdollista, mutta erittäin valitettavaa. Purkamisen myötä menetetään maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön arvoja. Kielteisiä vaikutuksia Lempäälän rakennettuun kulttuuriympäristöön lisää se, että Sääksjärven ja Kuljun seurakuntatalot on purettu jo aikaisemmin. Seurakunta on tarjoutunut laatimaan seurakuntatalosta sen suppeaa rakennushistoriaselvitystä täydentävän historiikin/dokumentoinnin. Maakuntamuseo katsoo, että tämä on tarpeen.

Koska seurakuntatalon uudisrakennushanke sijoittuu maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueelle, tulee suunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen korkeaan laatuun ja sopeutumiseen ympäristöönsä. Nykyinen seurakuntatalon ja kellotapulin sijoittumisen perusratkaisu ja hierarkia tulisi säilyttää myös jatkossa. Uudisrakennussuunnitelmat tulee toimittaa Pirkanmaan maakuntamuseolle lausuntoa varten viimeistään rakentamislupavaiheessa.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta maakuntamuseolla ei ole hankkeesta huomautettavaa. Jos hankkeen kaivutöiden yhteydessä kuitenkin tavataan nokista tai punertavaa maata, hiiltä, kiveystä, kivi- tai tiilimuurausta, lahonnutta puuta, muita merkkejä kiinteästä muinaisjäänöksestä tai arviolta yli 100 vuotta vanhoja esineitä, tulee työt kyseiseltä kohdalta keskeyttää ja ilmoittaa asiasta välittömästi Pirkanmaan maakuntamuseoon (Muinaismuistolaki 14 ja 16 §).

Kulttuuriympäristöpäällikön varahenkilö Vadim Adel

Tutkija

Anna-Leena Lehto

Tiedoksi: Sisä-Suomen elinvoimakeskus; Lupa- ja valvontavirasto; Pirkanmaan liitto; Lempäälän seurakunta, Matti Vehviläinen; Museovirasto/Kulttuuriympäristöpalvelut

A-LL/au/kml/a-II